

прихильники кажуть просто: хор імені Верьовки. Гадаю, не випадково. Ще 1985 року ми одержали золотий диск. Мали тоді не мільйон платівок із записами виступів хору (саме після цього видається такий диск), а вісім мільйонів. Останнім часом не ведемо точного обліку, хоча достеменно знаємо: нині наш ужинок набагато більший. І пам'ятаємо: не раз Америка аплодувала нам стоячи.

– Вас підтримують сьогодні?

– Так, незважаючи на всі підводні течії, заздрощі й творчі ревності. Звичайно ж, на словах. Ніхто не заперечує проти гастролей, але ніхто й пальцем не поворухне, щоб виділити пристойні кошти. Та ми не втрачаємо оптимізму. Гадаю, маємо те, що цінує світ, – професіоналізм.

– На вашу думку, сучасна українська культура гине, розвивається чи просто виживає?

– Нині формується принципово нове суспільство, утверджуються інші, ніж були за тоталітарного режиму, духовні цінності. При цьому необхідно зберігати й роз-

вивати базові, тобто загальнолюдські та народні начала. Саме вони – основа для консолідації нашого строка-того суспільства. На жаль, культура стала заручницею і зруйнованої економіки, і до кінця не продуманої політики, і туманної, значною мірою абстрактно-романтичної ідеології. Ось ці три гирі й несе на своїх хирлявих ніжках наша духовність, яка все ж таки, на щастя, націлена в майбутнє. Вона має воістину невичерпний потенціал, великий запас вродженої й набутої міцності, а тому, виживаючи, виживе!

– Яким же бачите завтрашній день ви, вельмишановний маестро?

– Сприятливим для творчості. Музика має творитися й лунати поза політикою, поза економікою – лунати в душі через усі кордони, крізь час і простір. Я сповідую прадавній принцип: кожен повинен займатися своєю справою. Хто порушує цю заповідь, той стає посміховищем.

Розмову вів Микола СЛАВИНСЬКИЙ.

Божеественний бас

110 років від дня народження Бориса ГМИРІ

Сім мільярдів – таку астрономічну кількість платівок із записами творів у виконанні Бориса Гмирі було випущено в колишньому СРСР. І сьогодні переліки перлин українського співака подають найпрестижніші каталоги світу, а в Інтернеті лунає могутній голос майстра вокалу. Тисячі й тисячі відвідувачів цієї інформаційної мережі називають його бас божеественним, неземним, неперевершеним. Навіть ЮНЕСКО нещодавно констатувало, що Гмиря в різних куточках планети відомий як «Борис Великий».

А коли був маленьким (народився в Лебедині Сумської області 5 серпня 1903 року), то мовчав, тримаючи в рученятах крихітний шматочок хліба (бідна родина ділила його ниткою). Мовчав і тоді, коли працював матросом та кочегаром на торговельних судах, носив шестипудові вантажі в Севастополі. Відтоді травмована спина боліла все життя. Під час Голодомору 1932–1933 років померли батько й сестра, а він, рятуючи матір, і сам залишився живим. Був тоді студентом Харківського інженерно-будівельного інституту, який із відзнакою закінчив 1935 року. Став аспірантом, навіть устиг написати наукову статтю. Але доля вже готувала юнакові іншу стежку – привела його до Харківської консерваторії, відтак до тамтешнього оперного театру, а з 1939 року – до столичного. Став народним артистом СРСР (1951 рік), лауреатом Сталінської премії (1952 рік), але ніколи не забував рідної хати, в якій різали хліб тонкою ниткою.

Ще за життя ім'я видатного співака внесли до престижної міжнародної енциклопедії «Who is who». У вісімдесятих роках минулого століття фірма «Мелодія» разом із французькою посестрою випустила серію платівок «Из сокровищницы мирового

исполнительского искусства», в якій Україну представляв лише Борис Гмиря. Бо саме він мав голос широкого діапазону, м'якого, лагідного тембру й водночас безмежних виражальних можливостей. А на Батьківщині... Дуже довго владні керманічі (зокрема особисто Микита Хрущов) не пробачали співакові виступів під час війни на окупованій території, намагалися принизити навіть тим, що доручали виконувати партії для баритона, ба навіть тенора, зрештою, примусили залишити столичний оперний театр.

До кінця своїх багатотрудних днів (раптово помер 1 серпня 1969 року) співак гастролював. І скрізь неодмінно виконував українські народні пісні, а також твори на вірші Шевченка (особливо полюбляв його перлину «Зоре моя вечірняя»). У Китаї чотири рази протягом одного виступу повторював «Реве та стогне Дніпр широкий», на російських широтах лунали в трактуванні Бориса Гмирі 24 твори Великого Тараса, зокрема, «Учітеся, брати мої», «Думи мої», «Мені однаково»... Шанував світову класику, переклав із французької мови знамениту «Елегію» Жульє Масне й часто повторював її на різних сценах. Загалом виконав понад 600 камерних

творів, серед них – 300 українських народних пісень і романсів, а також 44 оперні партії. Підготував близько трьох тисяч концертів – ніколи не співав під фонограму, дуже рідко виступав із мікрофоном. Знявся у фільмі-опері «Наймичка», а ще ж залишив 150 рукописів науково-популярних і мистецьких статей, вісім зошитів обсягом 1865 сторінок, де упродовж тридцяти років щоденно нотував свої радощі й печалі, роздуми й сумніви.

Великі за обсягом щоденники вдалося опублікувати повністю, без купюр. Ілюстроване видання має 880 сторінок. На жаль, його не купили замовники, отож на київську квартиру незабутнього митця – де-факто меморіальний музей Бориса Гмирі – де-юре накладено арешт. Там, за високими дверима, чекають на свою долю особисті речі майстра вокалу, впорядкований архів документів, велика нотна бібліотека з правками й помітками митця, понад десять тисяч його приватних та офіційних листів. Хто й коли їх видасть? Ще одна болюча проблема – увічнення божеественного басу. За приблизними підрахунками, творів у виконанні «Бориса Великого» вистачить на 50 компакт-дисків. Чи допоможуть їх оприлюднити ті, хто не ділить сьогодні хліб тонкою ниткою?

М. С.